

Nederlands, dat leer je toch vanzelf?

Feiten, cijfers en meningen over het onderwijs Nederlands in Suriname, Nederland en Vlaanderen

Met de resultaten van het Taalpeilonderzoek 2007

- Scorebord van het vak Nederlands 2
- Het vak Nederlands, waar dient het voor? 3
- Als Nederlands je tweede taal wordt 4
- Meer talen? 5
- Uit de oude doos 6
- Nederlands kunnen of kennen? 7
- Iedere leraar ook een leraar Nederlands? 10
- De leraar 11

Over onderwijs Nederlands kan iedereen meepraten

Aardrijkskunde is het favoriete vak van mijn neef van 10. Begrijpend lezen vindt hij niets aan; 'daar hebben we zo'n saai boek voor'. Maar ja, om iets te weten te komen over Frankrijk, Europa en de wereld moet je wel veel lezen, en liefst met begrip... En bij het chatten is Nederlands ook wel handig. Wijkt wat Jan vindt, erg af van wat zijn leeftijdgenoten vinden? Hoe denken leerlingen en leraren eigenlijk over het vak Nederlands? Antwoorden en andere wetenswaardigheden vindt u in deze krant *Taalpeil*.

Het zal u niet verbazen dat de Nederlandse Taalunie belang hecht aan het Nederlands in het onderwijs. Dat gaat dan niet alleen over het vak op school, maar ook over het Nederlands als taal waarin les wordt gegeven. Dus ook over vakken zoals aardrijkskunde of wiskunde.

Het onderwijsbeleid in Nederland, Vlaanderen en Suriname is de verantwoordelijkheid van elk van die drie landen en dat geldt dus ook voor het onderwijs van het Nederlands. Samenwerking kan iets extra's toevoegen en daarvoor spant de Taalunie zich in. We brengen de kennis en wijsheid over het leren en het onderwijzen van Nederlands in die landen bij elkaar. Inmiddels hebben we op onze website heel wat informatie voor leraren en onderwijsdeskundigen. Nog inspirerender is het om mensen bij elkaar te brengen: leraren, leerlin-

gen, en andere deskundigen. Op congressen en studiebijeenkomsten wisselen zij hun kennis en ervaringen uit.

We wilden nu ook wel eens van mensen die niet in het onderwijs zitten, weten wat hun ervaringen zijn met het vak Nederlands op school. Uiteindelijk zijn zij praktijkdeskundigen. Aan volwassenen hebben we gevraagd wat zij nu vinden van het vak en hoe ze het zelf vroeger ervaren hebben. Datzelfde hebben we dan ook nog eens aan de huidige leerlingen en hun leraren gevraagd. De resultaten staan in deze krant. We zorgen ervoor dat heel veel mensen in Nederland, Vlaanderen en Suriname deze *Taalpeil* over Nederlands in het onderwijs te zien krijgen.

Want over onderwijs Nederlands kan iedereen meepraten.

Linde van den Bosch, algemeen secretaris van de Nederlandse Taalunie

Een taal met drie poten

Het Nederlands klinkt verschillend in België, Suriname en Nederland. Ook zijn er woorden die maar in één land gebruikt worden. Enkele voorbeelden:

<i>Nederlands chippen vluchtstrook</i>	<i>Nederlands Belgisch frigobox bekommernis</i>	<i>Nederlands Surinaams schuier regeringstopper</i>

22 miljoen Nederlandstaligen

Het Nederlands is de taal van ongeveer 450.000 Surinamers, 6 miljoen Vlamingen en 16 miljoen Nederlanders. Het behoort tot de 50 meest gesproken talen in de wereld. Als je bedenkt dat er zo'n 7000 talen in de wereld gesproken worden, dan is dit behoorlijk hoog. Aan ongeveer 200 universiteiten in 40 landen wordt Nederlands gestudeerd. Van Rusland tot de Verenigde Staten en van Japan tot Litouwen.

Nederlands in Suriname

Suriname heeft minstens 20 talen. Het Nederlands is de officiële taal en het wordt gebruikt door de overheid, in het onderwijs, in de handel en in de media. Ongeveer 60% van de mensen beschouwt het als zijn moedertaal. Dat blijkt uit het *Taalpeil*-onderzoek 2005. Dat is een hoog percentage, gezien het feit dat er in Suriname ook zoveel andere talen worden gesproken. Surinamers met een verschillende moedertaal spreken met elkaar vaak Sranan of Nederlands.

Nederlands op Aruba en de Nederlandse Antillen

Op Curaçao, Aruba en Bonaire spreekt men vooral Papiaments, ook in het lager onderwijs. Op de middelbare school is het Nederlands de onderwijstaal. Op de eilanden Sint-Maarten, Sint-Eustatius en Saba is dat het Engels.

Meer weten over het onderwijs Nederlands?
www.taalunieversum.org/onderwijs

De betekenis vindt u op pagina 12.

'Poen,' zei de leraar, en de klas lag dubbel

Dat we iets eigens met dat Nederlands uithaalden, kwam pas goed tot uiting toen we eind jaren zestig op het lyceum in Paramaribo les kregen van een stoot veelal jonge Hollandse leerkrachten. Van sommigen konden we het Germaansachtige binnensmonds gegorgel aanvankelijk moeilijk verstaan. Het werd helemaal leuk toen zo'n pas gearriveerde noorderling zijn eerste les bewonderend sprak over de mooie huizen en auto's die hij bij ons zag. 'Er zijn hier mensen met veel poen,' zei hij en de hele klas lag dubbel. Het gebrul was klassenver te horen. Die goeie man stond er verbouwereerd bij. Hij vertelt dit voorval niet lang daarna in de pauze in de lerarenkamer ('...en dan sjeg ik tege die klasj, goh, d'r sijn hierr mensje met veel poen, enne...') en prompt ligt ook daar de club plat van de lach. Toen werd hem uitgelegd dat het verkleinwoord van dat woord dat veel geld uitdrukt, in Suriname een lieflijk naampje voor vrouwelijk geslachtsdeel is.

Rappa, leerkracht Nederlands, schrijver, uitgever, Suriname

Wilt u meer exemplaren van deze *Taalpeil*? Ze worden u gratis toegestuurd.
e-mail: taalpeil@taalunie.org
Telefoon Suriname: 422538
Nederland en Vlaanderen: +31 70 346 95 48

Deze publicatie wordt u aangeboden door de Nederlandse Taalunie.

Scorebord van het vak

TAAALPEILONDERZOEK 2007

Nederlands is een leuk vak

Volwassenen en leraren zijn heel positief

Over het algemeen wordt het vak Nederlands zeer gewaardeerd. Het meest positief zijn – natuurlijk – de leraren Nederlands. Maar ook een meerderheid (60%) van alle volwassenen vindt Nederlands een heel erg leuk of enigszins leuk schoolvak. Slechts één op de zes (15%) vindt het niet zo leuk of helemaal niet leuk. Dit is in Nederland, Vlaanderen en Suriname hetzelfde. Bij leerlingen zien we wél een duidelijk verschil per land.

Vlaamse en Nederlandse leerlingen iets minder positief dan volwassenen

Van de leerlingen in Vlaanderen is 43% positief. De leerlingen uit Nederland zijn minder positief: op de vraag of ze Nederlands een leuk vak vinden, zei maar 27% ja. Maar aan de andere kant vindt dan weer zo'n 10% van de Nederlandse leerlingen dat Nederlands het allerleukste vak is dat je op school kunt doen. En bijna geen Vlaamse leerling vindt dat (2%).

Surinaamse leerlingen houden van Nederlands

Van de Surinaamse leerlingen vindt 65% Nederlands zonder meer een leuk vak. 13% van de Surinaamse leerlingen zegt onomwonden: 'Nederlands is mijn lievelingsvak!'

Gymnastiek en aardrijkskunde scoren hoger

Als je de leerlingen in Suriname vraagt wat hun drie lievelingsvakken zijn, dan scoren aardrijkskunde en Nederlands het hoogst. Aardrijkskunde net nog ietsje hoger dan Nederlands. Dat bevestigt dat Surinaamse leerlingen graag Nederlandse les hebben. In Vlaanderen komt het Nederlands op de vierde plaats. En in Nederland staat het pas op nummer tien!

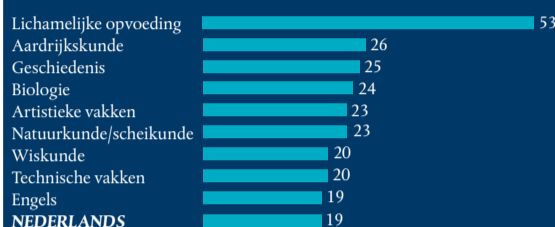
Vlaamse en Nederlandse leerlingen vinden gymnastiek verreweg het leukste schoolvak. Overigens valt op dat de Nederlandse volwassenen gymnastiek pas op de tiende plek plaatsen als je ze vraagt naar de leukste vakken van vroeger. De gymles is de laatste tientallen jaren kennelijk een stuk aantrekkelijker geworden.

Wat vinden leerlingen de leukste vakken op school?

De leerlingen konden er drie aankruisen

Nederland

Vlaanderen

Suriname

Wat vinden leerlingen de moeilijkste vakken op school?

De leerlingen konden er drie aankruisen

Nederland

Vlaanderen

Suriname

Leraren Nederlands: een veelzijdig vak

Veel leraren Nederlands houden van hun vak. Gevraagd of ze het een leuk vak vinden, zegt 85% ja en daarvan vindt meer dan de helft het zelfs 'een heel leuk vak'. Gelukkig maar. Als reden noemen ze heel vaak dat het zo'n veelzijdig vak is. In Suriname vinden leraren het ook vaak een mooi vak omdat het Nederlands de officiële taal is. Wat vinden leraren bevredigend in hun vak: het contact met de leerlingen. Voor veel leraren is het heel dankbaar te merken als een leerling 'groeit'.

Nederlands moeilijk? Nee!

Nog geen 5% van de leerlingen vindt Nederlands het allermoeilijkste vak.

Het Centraal instituut voor toetsontwikkeling (Cito) in Nederland heeft de uitslag van het eindexamen Nederlands 2007 vergeleken met de uitslag van andere vakken. Het gemiddelde cijfer van alle schoolvakken was 6,29, iets hoger dan het gemiddelde cijfer voor Nederlands: dat was 6,28.

(Deze cijfers zijn gebaseerd op het eerste tijdvak van de centrale examens. De cijfers die de leerlingen in het overige deel van het schooljaar behaalden, zijn niet meegerekend.)

Samen op de juutekako

Begin jaren zeventig, Gent. Mijn moedertaal was het West-Vlaams. Mijn vadertaal ook, maar een ander West-Vlaams. Mijn moeder zei poot'ns tegen poten en mijn vader zei poowut'ns. Thuis speelden we op de biezebeize, maar met mijn nichtjes gingen we op de juutekako zitten. Op school was dat een schommel, maar mijn Merelbeekse vriendjes noemden het een sjochoamul. Dat ging probleemloos, tot ik in Gent op school moest en onze leerkracht Nederlands een kruistocht begon tegen het 'vuil Gents'. Ze deed ons een schrift volpennen met Gentse woorden en uitdrukkingen, met de correcte Nederlandse vertaling ernaast.

Ik heb me voor het examen suf 'geblokt' op al die Gentse woorden.

Wat is een lamp nu weer in 't Gents? Ah ja, een abat-jourken! En wat zegt een Gentenaar tegen zijn lief? Koeketiene...

Wat ik niet geleerd heb, dat waren een paar grove scheldwoorden. Die hadden wel van pas gekomen. Kl...

Carine Govaert, Mechelen, Vlaanderen

14.000 leraren, en andere cijfers

Leerplicht

in Nederland 5-16 jaar (en nog tot 18 voor een aantal uren per week)

in Vlaanderen 6-18 jaar

in Suriname 7-12 jaar

14.000 leraren Nederlands

in Nederland: ongeveer 10.000

in Vlaanderen: ongeveer 4.000

3,5 miljoen leerlingen

in Nederland: 1,5 miljoen basisonderwijs,

950.000 voortgezet onderwijs (bron: CBS)

in Vlaanderen: ongeveer 450.000 in het basisonderwijs en 450.000 in het secundair onderwijs

(bron: Vlaamse Gemeenschap)

Zeg niet ... maar ...

Op scholen in Vlaanderen werden de leerlingen zo tussen de jaren zestig en negentig gekweld met lesjes die heetten 'Zeg niet ... maar ...' Het was de bedoeling beschaafd te leren spreken en schrijven volgens wat destijds het ABN heette. ABN stond voor Algemeen Beschaafd Nederlands. In de strijd tegen de Vlaamse dialecten en vóór de eenheid van de taal was Nederlands uit Nederland toen ongenueanceerd de norm in Vlaanderen.

zeg niet ...

verlof

in vraag stellen

een café uitbaten

kinesist

voorrang van rechts

maar ...

vakantie

in twijfel trekken; ter discussie stellen

een café exploiteren

fysiotherapeut

rechts gaat voor; de voorrang rechts

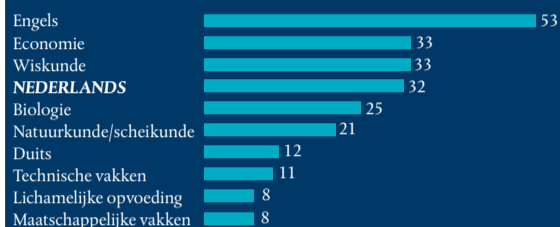
Nederlands

Aan welke vakken denken leerlingen het meeste te hebben?

De leerlingen konden er drie aankruisen

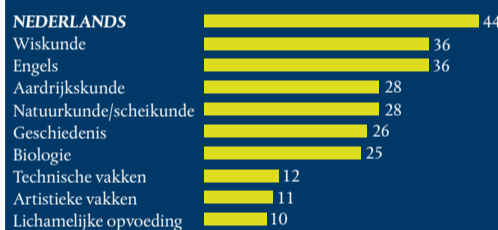
Nederland

Vlaanderen

Suriname

Nederlands is een van de nuttigste vakken

Wat vinden de leerlingen?

Aan welke vakken verwacht je later veel te hebben? Dat vroegen we leerlingen in Suriname, Nederland en Vlaanderen. Ze mochten hoogstens drie vakken noemen.

Suriname:

Nederlands het nuttigste vak

Vooral in Suriname vinden leerlingen het Nederlands het nuttigste: volgens de Surinaamse leerlingen heb je aan dat vak het meest. Ze denken verder veel te hebben aan Engels en wiskunde – die vakken komen beide op de tweede plaats.

Vlaanderen en Nederland:

Engels het nuttigste

Vlaamse leerlingen denken in de toekomst juist veel Engels nodig te hebben. De meeste leerlingen vinden dit het nuttigste schoolvak. Op de tweede plaats komt het Frans. Dat is natuurlijk niet zo gek als Frans de tweede taal van je land is. De Vlaamse leerlingen verwachten verder dat Nederlands, economie en wiskunde even belangrijk zijn voor hun toekomst. Die vakken delen de derde plaats.

Ook de Nederlandse leerlingen denken dat ze het meest zullen hebben aan Engels. Nederlands, wiskunde en economie staan met zijn drieën op de tweede plaats.

Vraag je de volwassenen of ze veel baat hebben bij het vak Nederlands dat ze op school gehad hebben, dan antwoordt 31% van de Vlamingen daar met ja op, net als 41% van de Nederlanders en wel 62% van de Surinamers. Toch wel een groot verschil. Nederlands is blijkbaar een cruciale basis voor je toekomst. In Suriname hebben ze dat nog het beste door.

Wat vinden volwassenen en leerlingen de drie nuttigste vakken?

VOLWASSENEN

Nederland	Vlaanderen	Suriname
1 Engels	1 Engels	1 Nederlands
2 Nederlands	2 Nederlands	2 Engels
3 wiskunde	3 Frans	3 maatschappijleer

LEERLINGEN

Nederland	Vlaanderen	Suriname
1 Engels	1 Engels	1 Nederlands
2 Nederlands, wiskunde, economie	2 Frans	2 Engels, wiskunde
	3 Nederlands, wiskunde, economie	

Lees mee met de inkt! aap

Je krijgt een gratis boekenpakket op school en kiest samen met honderden Vlaamse, Nederlandse en Surinaamse jongeren de ultieme winnaar uit de winnaars van de grote literaire prijzen AKO, Libris en Gouden Uil. Meer info op www.inktaap.org.

1796

Zal den Schoolmeester gehauden zijn de jongelingen en dogters, die zig presenteren, bekwaemelyk te leeren spellen, lezen en schryven, niet toelaetende dat eenige kwaede of verbodene boeken van zijne Scholieren gebruykt worden, maer alleen goede en profytige.

Bron: *Conditien voor den Schoolmeester van Groote Breugel, Hasselt 1796.*

2007

Alle leerkrachten moeten correct Nederlands kunnen spreken, moeten kunnen omgaan met verscheidenheid in de klas en hebben een minimum aan computervaardigheden nodig.

Bron: *Besluit van de Vlaamse regering over basiscompetenties en beroepsprofielen van leraren, april 2007.*

TAALPEILONDERZOEK 2007

Het vak Nederlands, waar dient het voor?

Doelen van het vak

Wat vinden volwassenen en leraren de drie belangrijkste doelen van het vak?

VOLWASSENEN

Nederland	Vlaanderen	Suriname
1 zonder fouten schrijven	1 zonder fouten schrijven	1 mondeling uitdrukken
2 teksten/brieven schrijven	2 mondeling uitdrukken	2 maatschappelijke basis
3 algemene ontwikkeling	3 teksten/brieven schrijven	3 algemene ontwikkeling

LERAREN

Nederland	Vlaanderen	Suriname
1 teksten lezen	1 mondeling uitdrukken	1 mondeling uitdrukken
2 mondeling uitdrukken	2 teksten lezen	2 algemene ontwikkeling
3 kennismaken met literatuur	3 maatschappelijke basis	3 maatschappelijke basis

Wat opvalt is:

- Volwassenen in Nederland en Vlaanderen vinden 'zonder fouten schrijven' het belangrijkste doel van het onderwijs Nederlands.
- Maar leraren zijn het daar niet mee eens. Ze rekenen 'zonder fouten schrijven' zeker niet tot de belangrijkste doelen van het vak Nederlands.
- De Vlaamse en Surinaamse volwassenen en de leraren uit de drie landen vinden 'leren om je goed mondeling uit te drukken' een van de drie belangrijkste doelen van het vak.
- Voor de meeste Vlaamse en Nederlandse leraren behoort ook 'teksten lezen' tot de belangrijkste doelen.

Als Nederlands je tweede taal wordt

Elke dag kebab

Hazim, Magid en Abdurrahim zijn broers. Ze zijn Koerden uit het Noorden van Irak. Ze wonen bijna zeven jaar in België en hebben een pitazaak in Leuven. Ze spreken Koerdisch, Turks, een beetje Arabisch en hebben nu ook Nederlands geleerd.

Hazim: We begonnen bij vrienden: Wat is dat? Dat is thee. Dat is koek.

Magid: Op de cursus leerden we eerst hoe je de letters uitspreekt. Dat is niet in alle talen hetzelfde.

Abdurrahim: Uitspreken is moeilijker dan schrijven. Het Nederlands heeft geen klanken die wij niet kennen, dat is het probleem niet. Moeilijk zijn de 'g' en 'k'.

Bijvoorbeeld: 'goeiemorgen', 'ik wil ergens anders gaan'. In het Arabisch heb je klanken die op de 'g' en de 'k' lijken maar die toch anders zijn. Grappig is dat sommige woorden hetzelfde zijn in het Koerdisch: 'ster', 'mier', 'tak'.

Pitazaak

Hazim: Ik weet niet hoe het komt. Drie jaar geleden kon ik net zo goed Nederlands spreken als nu. Ik praat elke dag over kebab! Wil je een servet, een papieren zak? Om in een pitazaak te werken is ons Nederlands wel goed. Maar niet als je naar een dokter of een advocaat gaat. Als ik elke week ander werk had, zou ik beter Nederlands spreken.

Het irritante woordje

'er'

Daniel Robles (25) uit Guatemala is sinds twee jaar in Tilburg in Nederland. Hij werkt nu voor een callcenter. Maar zijn vak is fotografie.

'Ik heb het Nederlands vooral in de praktijk geleerd. Ik vond al in het begin een paar tv-programma's leuk, maar ik verstond niets. Iedereen lachte en ik niet. Nu lach ik ook.

Het moeilijkst is de uitspraak van klanken die voor mij nieuw waren. De grammatica kan ook lastig zijn, vooral de scheidbare werkwoorden. Je moet goed kunnen onthouden dat je het andere deel van het werkwoord achteraan een zin moet zetten. En dan is er natuurlijk dat irritante woordje 'er'.

Het leukste woord is 'gezellig'. Behalve dat de uitspraak grappig is met twee sterke g's – net of je aan het spugen bent – is het ook een handig woord. Je kan het met bijna alles combineren. Typisch Nederlands, zo'n woordje.'

Konijn

Lodewijk Napoleon, na 1800 korte tijd koning van Holland, leerde Nederlands van de schrijver Willem Bilderdijk. Erg goed leerde hij het niet uitspreken. Hij zou ooit zelfs het volk toegesproken hebben met de woorden: 'Tek ben konijn van Olland.'

het woordenboek!' 'Misschien is dat wel een dialectwoord,' zei de leraar dan.

Konijnendag in Nederland

'Ik had nog nooit Nederlands gehoord, met al die rare klanken. Er zijn wel vijftien klinkers, terwijl mijn eigen taal maar vijf klinkers heeft. Voor een Spaanstalige is de uitspraak moeilijk. Ik kom vaak in Nederland en het verschil in uitspraak met Vlaanderen maakt het nog lastiger. Ik moet twee verschillende 'Nederlandsen' kennen.

Ik was dit jaar met Koninginnedag in Nederland. Per vergissing zei ik tegen het zusje van mijn vrouw "konijnendag"! Zij zei niks, zodat ik de hele tijd bezig was over "konijnendag".'

Ik moet twee verschillende 'Nederlandsen' leren

Dante Anton uit Peru woont sinds 2005 in Leuven, in België. Hij is getrouwd met een Nederlandse. Dante wil werk vinden in zijn eigen sector – hij is bio-ingenieur en volgt een masteropleiding.

Dialectwoord

'In Antwerpen heb ik een intensieve cursus Nederlands gevolgd die niet erg gestructureerd was. Ik ben een 'na de les'-persoon: ik moet in de les gemotiveerd worden en informatie krijgen, die ik thuis dan kan leren. De groep was heel heterogeen; sommigen waren al tien jaar in België. Ik kon van hen niet veel leren, ze maakten fouten. Dan gebruikten ze een woord dat ik niet kende. En dan zei ik wel eens tegen de leraar: 'Dat woord staat niet in

TAALPEILONDERZOEK 2007

Wat spreken Surinamers thuis?

Van de volwassenen en leraren in Suriname zegt ongeveer 30% in het Nederlands te zijn opgevoed. Van de leerlingen spreekt maar 17% thuis alleen Nederlands. Meer dan 80% van de leerlingen spreekt thuis verschillende talen. Leerlingen noemen Nederlands het vaakst als een van de belangrijkste vakken op school.

Surinaamse leerkrachten spreken niet alleen Nederlands in de klas

Voor veel kinderen in Suriname is Nederlands niet de taal die ze thuis spreken. Nederlands leren ze pas echt op school. Als leraren de thuistaal van leerlingen kennen, kunnen ze die als extra taal in de les gebruiken. Bijvoorbeeld om extra uitleg te geven bij aardrijkskunde of geschiedenis, om de betekenis van Nederlandse woorden te verklaren of om ervoor te zorgen dat leerlingen zich meer op hun gemak voelen. Het is natuurlijk alleen te doen als bijna alle leerlingen in de klas dezelfde thuistaal hebben. Als dat niet zo is – en ook dat komt veel voor – kunnen ze misschien Sranan als extra taal gebruiken. De meeste leraren en leerlingen kennen die taal.

Uit een proefonderzoek van de Nederlandse Taalunie in juni 2007 blijkt dat veel leraren andere talen gebruiken.. Natuurlijk gebruiken de leraren vooral Nederlands (333 keer genoemd). Maar volgens de leerlingen spreken ze ook wel eens Sranan (137), Engels (89), Aucaans (27), Javaans (7), Portugees (6), Sarnami (5). Verder worden nog vier andere talen genoemd. De leerlingen zelf gebruiken met hun leraren behalve Nederlands (326) vooral Sranan (70), Engels (56) en Aucaans (26).

Sjaak Kroon, Universitair hoofddocent, Faculteit Communicatie en Cultuur, Universiteit van Tilburg, Nederland

Saramaccaans

James Bosse is 12 jaar en zit in de vierde klas van de Kapitein Mangoschool in een dorp aan de boven-Suriname in het binnenland. Hij vindt woordjes lezen en schrijven het leukste bij Nederlands. Hij vindt het bijzonder dat hij Nederlands leert op school. Zijn ouders verstaan die taal niet. Thuis vertelt hij aan zijn ouders in het Saramaccaans wat hij in zijn schoolboeken leest.

Papiaments of Nederlands?

'Welke taal wordt het op school: Papiaments of Nederlands? Daarover wordt op Aruba en de Nederlandse Antillen al jaren gediscussieerd. De meeste Antilliaanse en Arubaanse kinderen zijn Papiamentstalig. Er wordt steeds vaker lesgegeven in het Papiaments, maar heel veel kinderen krijgen onderwijs in het Nederlands. Goed voor als ze later willen studeren in Nederland, vinden de voorstanders.

Onze filosofie is: het kind moet leren en de taal mag daarvoor geen barrière zijn. Een kind moet zich persoonlijk ontwikkelen. In een vreemde taal kan dat niet optimaal. Daarom krijgen kinderen bij ons onderwijs in hun moedertaal; het Papiaments.'

Trudy Martinus-Guda, directrice van een basisschool op Curaçao

Bron: Lies Rubingh, Radio Nederland Wereldomroep 30-8-2004

'En gefeliciteerd nog. Langzamer leven, langzamer leven... in de gloria!' zongen mijn allochtone cursisten.

Anoniem

Meer talen?

TAALPEILONDERZOEK 2007

Meertaligen hebben voordeel

Er heerst grote eensgezindheid als je mensen vraagt of meertaligheid voordeel heeft. Van de bevolking in het Nederlandse taalgebied is 79% het hier helemaal of enigszins mee eens. Leerlingen in Suriname hebben de meeste bedenkingen tegen meertaligheid. Daarvan is ruim 10% niet zo optimistisch over meertaligheid. Dat is opvallend, omdat juist in Suriname veel leerlingen meertalig zijn.

Stelling: 'Mensen die meertalig zijn opgegroeid hebben daar veel voordelen van.'

Stelling voorgelegd aan volwassenen

Handig op vakantie

Van de Nederlandse en Vlaamse volwassenen wil ruim 50% vooral nieuwe talen leren omdat dat handig is op vakantie. Vlaamse volwassenen hebben het ook relatief vaak (26%) nodig voor hun werk – meer dan de Surinamers (18%) en de Nederlanders (16%).

Suriname telt zelf heel veel talen. Daarom is het geen wonder dat mensen in Suriname talen behalve voor de vakantie (26%) vooral willen kennen om met hun vrienden te communiceren (29%), om films te kijken, te internetten (29%) en te lezen (27%).

Waarom leerlingen andere talen willen leren

Dan kan je mensen op vakantie in hun eigen taal uitschelden. (Nederlandse leerling)

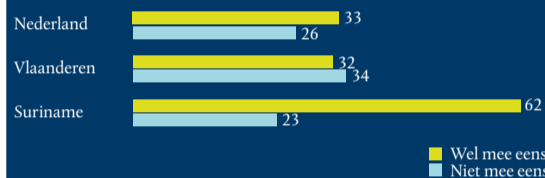
Ik wil het als codetaal gebruiken onder mijn vrienden. (Surinaamse leerling)

Om jongens te versieren. (Nederlandse leerling)

Ik wil vrachtwagenchauffeur worden. (Vlaamse leerling)

Stelling: 'De opkomst van meertalig onderwijs is niet te stuiten.'

Stelling voorgelegd aan leraren

'De opkomst van meertalig onderwijs is niet te stuiten'

Eén op de drie leraren in Vlaanderen en Nederland staat neutraal tegenover deze stelling. In Suriname zien de leraren dit heel anders. Daar is men het overwegend met de stelling eens (62%).

Wat sla jij voor taal uit?

Biologie in het Frans, geschiedenis in het Engels

Tweetalig onderwijs is onderwijs waarbij sommige vakken, bijvoorbeeld geschiedenis en biologie, in een andere taal dan de moedertaal worden gegeven. In Nederland volgen ten minste 14.500 leerlingen tweetalig onderwijs. In het schooljaar 2007-2008 zijn er 99 scholen voor voortgezet onderwijs die tweetalig onderwijs Engels-Nederlands bieden. Er is één school met Duits-Nederlands.

Bron: Europees Platform. De volledige lijst met scholen is te vinden via www.netwerktto.europeesplatform.nl.

Op 1 september 2007 zijn in Vlaanderen negen scholen gestart met een proefproject voor meertalig onderwijs. Drie jaar lang wordt in die scholen 10 à 15% van het wekelijkse lestijdenpakket in een andere taal aangeboden. De scholen kozen voor Frans en Engels.

TAALPEILONDERZOEK 2007

Stelling: 'Sms'en is goed voor de taalontwikkeling.'

Gevraagd in Nederland, Vlaanderen en Suriname

Wie gebruikt straattaal, jongerentaal of sms-taal?

De helft van de schooljeugd

Meer dan de helft van de leerlingen in Nederland, Vlaanderen en Suriname gebruikt dagelijks straattaal, jongerentaal of sms-taal. Van de volwassenen in Suriname doet 30% dat ook. In Nederland en Vlaanderen is dit minder (ongeveer 15%). Leraren, vooral de Nederlandse en Vlaamse, gebruiken heel weinig van dit soort taal.

Sms: good 4 U?

De meeste volwassenen en leraren vinden sms'en niet goed voor de taalontwikkeling. Met een score van 79% met kleine of grote bezwaren zijn de Vlaamse leraren het meest kritisch. Leerlingen zien over het algemeen meer voordeel van sms'en voor hun taalontwikkeling dan volwassenen en leraren. In Nederland en Vlaanderen vindt 10% van de leerlingen dat er best positieve kanten aan zitten. Opvallend is dat Surinaamse leerlingen nog het meeste de voordelen van sms'en zien (29%).

Uit de oude doos

Karel de Analfabeet

Karel De Grote (742-814) regeerde over een groot stuk van het huidige West-Europa. Leren lezen en schrijven vond hij van groot belang. Hij richtte in de grote steden scholen op, maar zelf is het hem nauwelijks gelukt te leren lezen en schrijven.

wel zestig drukken. Het was in die tijd belangrijker wát er werd gelezen dan dát je leerde lezen. In schoolboekjes stond vooral hoe je je moest gedragen.

'Ieder braaf kind weet wel, dat er in de school veel nuttigs te leeren is. Hendrik verzuimt zelden eenen schooltijd. Hij is gaarne in de school, en is daarin even zo gehoorzaam, als te huis bij zijne ouders.'

N. Ansljij Nz. 'De brave Hendrik'. 56e dr. Te Zutphen bij A.E.C. van Someren, 1870

1651-1975'. Zutphen: Walburg Pers, 2001.

Hier leert men klikken

'Nederlandse meisjes van de betere standen gingen in het begin van de twintigste eeuw vaak naar een pensionaat. Daar moesten ze Frans spreken. Wie Nederlands sprak, werd gestraft met een 'signe', een doosje met 'Parlez Français' er op. Er zat een briefje in waar je naam op kwam. Je moest het bij je dragen tot je een medeleerling betrapte op Nederlands spreken. Pas dan kon je het doorgeven. Zo leerde je Frans en klikken tegelijk.'

In België was toen het onderwijs voor iedereen nog in het Frans, betere standen of niet. Tot in de jaren dertig kwam het voor dat Vlaamse kinderen ezelsoren opkregen als ze Nederlands spraken op de speelplaats.

Aap Noot Mies

Het leesplankje uit 1910 van de onderwijzers Jan Lighthart en Hindericus Scheepstra en de tekenaar Cornelis Jetses werd in bijna alle scholen gebruikt. Het was een plankje met plaatjes van een AAP, een NOOT, MIES, WIM, ZUS, JET enz. en de daarbij behorende woorden eronder. Er waren losse lettertjes bij die je dan op die woorden kon leggen.

'Taal voor jou' in Suriname

Tot Suriname onafhankelijk werd van Nederland (1975) werden veel leesmethodes gebruikt die eigenlijk voor Nederlandse scholieren geschreven waren. Er kwam nu ook aandacht voor Surinaamse kinderen voor wie het Nederlands de tweede of een vreemde taal is. 'Taal voor jou' is een speciale methode voor hen.

Alfabet, Bijbel en Catechismus

In 1585 scheidden de Nederlanden. In het Noorden werd Nederlands de taal van het protestantisme en de Statenbijbel. Het ABC van het onderwijs luidde: Alfabet, Bijbel en Catechismus. In het Zuiden preekte de katholieke kerk in het Latijn. De Zuidelijke Nederlanden werden in 1794 door de Fransen bezet. Ook het onderwijs werd Frans, maar de meeste Vlamingen bleven hun taal spreken.

Verboden te lezen

Tot 1863 mochten slaven in Suriname niet leren lezen. Zendingen probeerden hen vanaf 1754 te bekeren en leerden hun bijbelteksten in hun eigen taal, het Sranan. Pas na de afschaffing van de slavernij (1863) konden ze in het Nederlands leren lezen en schrijven. In 1876 werd in Suriname de leerplicht ingevoerd. Het Nederlands was de schooltaal. Alleen het godsdienstonderwijs was in het Sranan.

Schoolmeesters konden lezen noch schrijven

Rond 1800 waren er zelfs schoolmeesters in de Nederlanden die niet konden lezen of schrijven. En als ze het wel konden waren ze lang niet altijd geschikt om te onderwijzen of om kinderen op te voeden. Een jongen – het waren altijd mannen! – leerde het vak meestal van zijn eigen schoolmeester.

Indruk op het Surinaamse kinderhart

De Evangelische Broedergemeente schrijft in 1892 in een brief naar de onderwijzers: 'Wat betreft het maatschappelijk onderwijs meenen wij thans reeds zoover gevorderd te zijn, dat de leerlingen boven 8 à 9 jaar in het Hollandsch kunnen worden toegesproken, al moet zulks verklarend geschieden. Dit laatste zal vooral noodig zijn bij de jeugdige leerlingen die pas beginnen school te gaan. Voornamelijk echter mag niet uit het oog worden verloren dat bij godsdienstonderwijs de taal moet gebruikt worden, die de kinderen volledig begrijpen, opdat diepe indruk gemaakt worde op het kinderhart.'

Bron: Lila Gobardhan-Rambocus, 'Onderwijs als sleutel tot maatschappelijke vooruitgang: een taal- en onderwijs geschiedenis van Suriname,

De brave Hendrik

Van het leesboekje 'De brave Hendrik' verschenen er in Nederland tussen 1810 en 1877

TAALPEILONDERZOEK 2007

Toen en nu

Hadden we maar...

... meer les gehad in **discussiëren** (22%), **spelling** (20%) en **grammatica** (17%)!

Mensen denken vaak: had ik op school maar meer van dit of dat geleerd. Dat zou me nu goed van pas zijn gekomen. Een derde van de volwassenen boven de 18 jaar in Nederland is niets te kort gekomen als het om Nederlands gaat. In Vlaanderen en Suriname hadden relatief meer mensen extra aandacht voor bepaalde onderdelen van het Nederlands willen hebben. In alle drie de landen had men meer lessen gewild in discussiëren en betogen. Ook de aandacht voor spelling en grammatica is voor ongeveer één op de vijf mensen niet voldoende geweest. In Suriname waren er voor één op de vijf mensen bovendien te weinig spreekbeurten.

Nederlands minder populair vak

TOEN

Als je volwassenen van alle drie de landen vraagt wat ze de drie leukste vakken vinden, wordt het Nederlands op twee vakken na het vaakst genoemd. Voor bijna een derde was Nederlands een van de drie leukste vakken. Volwassenen hebben goede herinneringen aan het vak Nederlands dat ze ooit op school kregen. Veel Vlamingen hadden leerkrachten 'met liefde voor het vak', zeggen ze. Nederlanders geven aan dat het vak hen goed afging.

NU

Als je dat vergelijkt met de huidige leerlingen, lijkt het wel of het Nederlands minder leuk is geworden. Leerlingen van nu zetten Nederlands pas op de achtste plek neer. En maar 20% rekent Nederlands bij de drie leukste schoolvakken. 'Saai' is een veelgehoorde klacht van degenen die niet zo positief over het vak zijn. Wordt het vak dan steeds minder leuk en moeten de onderwijsontwikkelaars ingrijpen? Of zijn andere vakken leuker geworden en hebben ze het Nederlands in populariteit ingehaald?

Suriname: nu is het leuker

Maar in Suriname zijn de leerlingen van nu een stuk enthousiaster over de lessen Nederlands dan de volwassenen over hun lessen vroeger. Van de leerlingen aan wie we het vroeger vindt maar liefst 65% de lessen Nederlands leuk, terwijl maar 54% van de volwassenen hun lessen vroeger leuk vond. Lag dat aan hun leraren? Nee, zeker niet. Van de drie landen hebben de Surinaamse volwassenen de minste negatieve herinneringen aan hun docent.

Moet je op school vlot en goed leren schrijven, spreken, lezen en luisteren? Of moet je vooral grammaticale regels, namen van schrijvers en soorten romans uit het hoofd leren? Leerlingen moeten leren zelfstandig problemen op te lossen. Daar hebben ze meer aan dan aan simpelweg kennis in je hoofd stampen. Of niet soms?

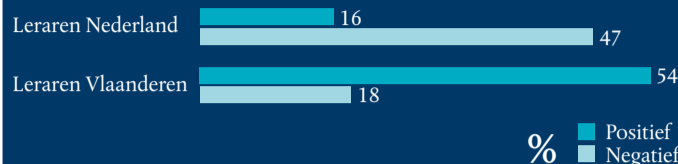
Met geheugenwerk win je een quiz, maar geen debat

Pedagogen zeggen al tweehonderd jaar dat de jeugd steeds dommer wordt. Eenvoudige wiskunde leert me dat dit onzin is. Jongeren kennen en kunnen andere dingen dan vorige generaties (net zoals wij, vergeleken met de generaties voor ons). Ook hun houding tegenover leren is veranderd. Veertig jaar geleden was lesgeven puur kennis overdragen. De leraar was alwetend, punt uit. Als leerling moest en zou je zijn kennis slikken en reproduceren. Deed je dat niet, dan had je een slecht rapport. Had je geregeld een slecht rapport, dan moest je maar naar een andere school. Leren hoefde niet leuk te zijn en leerlingen niet gemotiveerd. Kritisch nadenken? Dat leerde je later wel... Naïef en uit de tijd, geef toe. Via louter geheugenwerk win je misschien een quiz, maar geen debat.

Jan T'Sas, eindredacteur Klasse, tijdschrift voor leerkrachten, Vlaanderen

TAALPEILONDERZOEK 2007

Hoe staan leraren tegenover het 'nieuwe/begeleid zelfstandig leren'?

Doe-het-zelven op school

Leerlingen moeten meer zelfstandig leren. Dat hoor je vaak zeggen. De beste motivatie om iets te leren is immers zelf op onderzoek uit te gaan naar iets wat je interesseert, in je eigen tempo en samen met anderen die dezelfde belangstelling hebben. In Vlaanderen en Nederland wordt erover gediscussieerd of het onderwijs zo moet worden ingericht dat dat kan en zo ja, hoe ver je dan moet gaan. In Vlaanderen heet dit begeleid zelfstandig leren, in Nederlands het nieuwe leren. In beide landen discussieert men erover of het onderwijs hiervoor moet worden aangepast.

Wat vinden de leerkrachten?

Vragen we de leraren wat ze vinden van zo'n aanpak, dan horen we uiteenlopende geluiden: 'Het werkt motiverend omdat het beter is afgestemd op de mogelijkheden en voorkeuren van de leerling,' zegt de ene leraar. Of: 'De regie komt in handen te liggen van kinderen: wezentjes die niet kunnen plannen en – terecht! – leven in de waan van de dag.' Enerzijds: 'Het is geen onderwijs.' En anderzijds: 'Alles wat ze zelf ontdekken, onthouden ze beter.'

Kijken we naar de cijfers, dan zien we dat leraren in Nederland veel negatiever staan tegenover dat nieuwe leren dan hun Vlaamse collega's. Er zijn minder positieve geluiden en er is meer kritiek. Een verklaring zou kunnen zijn dat het Vlaamse onderwijs op dit front behoudender is en dat Vlaamse leraren de onderwijsvernieuwingen in Nederland ook wel zouden willen. Daar komt dan bij dat de veranderingen in Nederland wel eens erg ver worden doorgevoerd, waardoor de balans doorslaat. Daar komen nu kritische geluiden over zelfstandig leren naar voren. Het is dan ook heel goed mogelijk dat Nederlanders en Vlamingen iets anders verstaan onder zelfstandig leren.

REACTIES OP HET TAALPEILONDERZOEK 2007

Schrikken

Als lector Nederlands van een lerarenopleiding lager onderwijs schrik ik. Deze enquête toont ons een eng spiegelbeeld: zoveel meldingen voor onderdelen als spelling en grammatica...

Is dat dan echt zo of worden mensen heel gemakkelijk beïnvloed door allerlei doemberichten?

Wat hebben we in ons onderwijs van het Nederlands als impliciete boodschap meegegeven? Dat het vooral belangrijk is correct te spellen, zonder veel aandacht te hebben voor het correct inschatten van de communicatieve situatie? Dat iedereen per se grammatica moet kennen en dan vooral zinnen moet kunnen ontleden zonder er veel erg in te hebben dat mensen teksten moeten kunnen lezen en snappen? Dat literatuur niet leuk is en alleen nodig volgens leerkrachten?

We hebben in de lerarenopleiding werk voor de boeg: doelen niet alleen helder formuleren maar ze ook realiseren zodat het spiegelbeeld ons de volgende keer open en warm toelacht. Ons vak verdient zo'n spiegelbeeld.

Hilde Vanden Bossche, lector Nederlands lerarenopleiding, Vlaanderen

Straks meer dan spelling

Spelling is kennelijk voor de meeste mensen, en ook voor leerlingen, het nuttigste wat je bij Nederlands leert. Voor veel leraren Nederlands lag dat enkele jaren terug gevoelsmatig anders. Zij vonden spelling een 'ondersteunende vaardigheid' en meenden dat spellen iets was wat je vanzelf leerde als je met taal bezig was. Het lijkt dat er op dit moment een verandering is opgetreden: veel leraren nemen waar dat de spelling van leerlingen een probleem is en ook leerlingen zien dat zelf (gelukkig!). Want het klopt: de meeste genante spelfouten laat de spellingscontrole nog steeds ongemoeid...

Verhalen schrijven scoort bij alle ondervraagden hoog. Terecht. Dat onderdeel heeft het de laatste jaren, zeker in Nederland, erg moeten ontgelden. Dat is jammer, vooral omdat je hiermee interessante verbanden kunt leggen met andere onderdelen van Nederlands zoals schrijven en literatuur. Goed nieuws is dat in het nieuwe programma scholen de vrijheid hebben om creatief schrijven weer op te nemen in hun examenprogramma. Krijgt de creativiteit wat meer ruimte bij Nederlands!

Margot de Wit, Voorzitter Vereniging van docenten Nederlands, Nederland

TAALPEILONDERZOEK 2007

Het vak Nederlands ontleed

Leuke, niet leuke, nuttige en moeilijke onderdelen van het vak

Op school is Nederlands niet elke les hetzelfde. Wat was het naamwoordelijk deel ook alweer? Wie was Slauerhoff? Moet daar een verbindingstreepje? Beargumenteer wat jij vindt van de wijk waar je woont. Haal die tangconstructie weg. Schrijf een sollicitatiebrief... Soms is het boeiend, soms slaapverwekkend. Soms is het stressen, en soms gaat het gewoon vanzelf. Bepaalde onderdelen lijken weinig nut te hebben voor je toekomst, maar andere mag je niet missen.

Wat vinden leerlingen de leukste, minst leuke, nuttigste en moeilijkste onderdelen van het vak Nederlands?

	Nederland	Vlaanderen	Suriname
leukst	1 discussie voeren 2 verhalen schrijven 3 literatuur lezen	1 discussie voeren 2 verhalen schrijven 3 spreekbeurten houden	1 grammatica 2 brieven schrijven 3 spelling
minst leuk	1 grammatica 2 zinsontleding 3 spelling	1 zinsontleding 2 grammatica 3 spelling	1 samenvatten 2 spreekbeurten houden 3 verhalen schrijven
nuttigste	1 spelling 2 grammatica 3 brieven schrijven	1 spelling 2 discussie voeren 3 grammatica	1 brieven schrijven 2 grammatica 3 spelling
moeilijkst	1 grammatica 2 zinsontleding 3 spelling	1 zinsontleding 2 grammatica 3 spelling	1 spreekbeurten houden 2 teksten samenvatten 3 grammatica

Wat valt op?

Nederlandse en Vlaamse leerlingen vinden spelling en grammatica en zinsontleding de nuttigste, de minst leuke en de moeilijkste onderdelen van het vak.

Surinaamse leerlingen hebben heel andere ideeën over de leukste onderdelen, zij houden vooral van spelling en grammatica. Drie keer zo veel Surinaamse leerlingen als Nederlandse en Vlaamse leerlingen vinden het nuttig te leren hoe ze informatie op de computer moeten zoeken. Nederlandse leerlingen vinden betogen en discussiëren leuk en redelijk gemakkelijk.

TAALPEILONDERZOEK 2007

TAALPEILONDERZOEK 2007

Lievelingsonderdelen van het Nederlands

leraren	literatuur lezen en literatuurgeschiedenis
volwassenen	spelling en literatuur lezen
leerlingen	betogen en verhalen schrijven

Leo Prick stelt in een artikel in NRC Handelsblad in 2001 dat hijzelf als leerling de 'hele' literatuurgeschiedenis moest leren en uit elk tijdvak een aantal boeken moest lezen. Toen in de jaren zeventig alle tradities ter discussie werden gesteld, eigenden de leraren Nederlands zich de vrijheid toe om ieder voor zich hun vak in te vullen. Met alle wildgroei van dien.

Zijn conclusie luidt:

'Dat geeft immers niet alleen de voortreffelijke, maar ook de ondermaatse leraren alle ruimte. Neerlandici hebben dit probleem altijd genegeerd en daarvan plukken ze nu de wrange vruchten. Die vrijheid heeft men aan banden gelegd. Niet door een programma voor literatuur, want discussies daarover hadden steevast het karakter van een Poolse Landdag. De omschrijving van eisen richt zich dus op andere, veel vagere gebieden waar iedereen zich wel in kan vinden: leren lezen, schrijven, discussiëren. Deze vaardigheden weerspiegelen bovendien aardig de tijdgeest. Je woordje kunnen doen levert nu eenmaal meer op dan algemene culturele ontwikkeling. Vaak wordt met jaloezie gewezen naar andere landen waar in het onderwijs veel meer aandacht wordt besteed aan cultuur dan bij ons het geval is. Ook de overvloedige aandacht voor kunst en literatuur in de krantenbijlagen wijst erop dat we dat belangrijk vinden. Het blijft in het licht van dit alles wonderlijk dat we de vraag in hoeverre in het onderwijs daar aandacht aan moet worden besteed, overlaten aan uitsluitend belanghebbende vakspecialisten.'

Leo Prick, columnist NRC Handelsblad, Nederland

Welke onderdelen van het vak verdienen meer aandacht?

Mopperen over onderwijs, daar hoeft niemand extra les in te hebben. Vooral de spelling en grammatica moeten het ontgelden. Daar wordt tegenwoordig relatief minder aandacht aan besteed, omdat er nu eenmaal meer wordt gedaan om de leerlingen te oefenen in communicatie. Ook daar zou nog wel wat meer aan kunnen gebeuren, vinden sommigen. Het is immers heel belangrijk dat je goed kunt uitdrukken, dat je goed een presentatie kunt houden of kunt discussiëren, en een overtuigende sollicitatiebrief kunt schrijven. Maar ja, zeggen anderen, wat heb je aan zo'n brief als er een paar dikke spelfouten in zitten?

Over de hele lijn: meer spelling en grammatica gewenst

Naar welke onderdelen van het vak zou op dit moment meer aandacht uit moeten gaan? Het antwoord is eensluidend: naar spelling en grammatica. Volwassenen, leraren en leerlingen in alle drie de landen rekenen dit tot de nuttigste onderdelen van het vak Nederlands. Van de volwassenen vindt 43% dat er meer aan spelling moet worden gedaan, en 34% dat er meer grammaticaonderwijs moet worden gegeven. Van de leraren wil maar liefst 50% meer spelling- en 30% meer grammaticalesen geven en niet omdat ze het zo'n leuk onderdeel vinden, maar omdat ze het nodig vinden. Bijna de helft van de leerlingen hoeft niet zo nodig méér. Maar toch zegt 22% van alle leerlingen: 'Doe mij maar meer spelling.' En 19%: 'Grammatica, mag het wat meer zijn?'

Welke onderdelen van het vak Nederlands moeten volgens de leraren NU meer aandacht krijgen?

De leraren konden er drie aankruisen

Nederland

Vlaanderen

Suriname

En verder...?

Volwassen: laat ze leren brieven schrijven

Nederlandse en Vlaamse volwassenen zijn kennelijk niet erg onder de indruk van de brieven schrijfkunst van hun schoolgaande kinderen of van schoolverlaters die komen solliciteren. Na de spelling en grammatica moet er volgens hen vooral meer gedaan worden aan brieven schrijven (18%) en begrip lezen (18%).

Leerlingen: een beetje meer discussiëren mag wel

Van de leerlingen vindt 43% dat er voor geen enkel onderdeel méér aandacht nodig is. 20% vindt echter dat er best meer aandacht mag uitgaan naar discussiëren. Van leraren vindt maar 10% dat er voor alle onderdelen genoeg aandacht is. Zoals we zagen, kunnen ze heel goed meegaan in de vraag van de volwassenen en de leerlingen zelf naar meer spelling en grammatica, maar niet zozeer in de wens van de leerlingen om meer te oefenen in discussiëren.

Ze moeten weten wie Hermans is

Bij de presentatie van het nieuwe examenprogramma zei Netelenbos [de toenmalige Nederlandse staatssecretaris van onderwijs, red. Taalpeil]: 'Zou het niet prachtig zijn als alle leerlingen straks alle werken van W.F. Hermans kunnen opzoeken?' Wat een onzin! Dat zijn alleen maar kunstjes. Leerlingen moeten eerst weten wie Hermans is en of zijn titels de moeite waard zijn om op te zoeken.'

Dr. Jan Stroop, Landelijke Vereniging van Neerlandici (LNVN), Nederland

Bron: Martine Zuidweg, 'Lang leve de literatuur'. NRC Handelsblad 17 november 2001

Welke onderdelen van het vak Nederlands hadden volgens de leraren tijdens hun eigen schooltijd meer aandacht moeten krijgen?

De leraren konden er drie aankruisen

Nederland

Vlaanderen

Suriname

Leraren: niks discussiëren, meer literatuur en lezen

De leraren geven aan dat ze zelf vroeger meer hadden willen leren discussiëren (40%) en schrijven (25%). Hun eigen leerlingen zouden ze na de spelling- en grammaticalesen liever meer literatuur (25%) en andere teksten (20%) laten lezen.

Leraren en vernieuwingen

Het valt op dat leraren vooral die vakonderdelen niet leuk vinden die betrekking hebben op 'schoolse taalvaardigheid'. Dat zijn de vaardigheden waarmee leerlingen op school bij de andere vakken wat moeten kunnen doen. Het gaat dan bijvoorbeeld om een discussie voeren, een werkstuk maken, een zakelijke tekst lezen, informatie opzoeken in de computer. Hoewel de leraren die zaken soms wel nuttig vinden, geven ze de voorkeur aan traditionele vakonderdelen die meer om 'weten' draaien. Zo zijn literatuur, spelling en grammatica bij de leraar populairder. Dit is opmerkelijk, omdat de vernieuwingen van dit moment in Vlaanderen en Nederland, zoals begeleid zelfstandig leren en vormen van nieuw leren, nu juist vragen om een grotere beheersing van die schoolse taalvaardigheden. *Brigitte van Hilst, manager en taalkundige in het voortgezet onderwijs, Nederland*

Spelling en grammatica, waar hep dat voor nodig?

TAALPEILONDERZOEK 2007

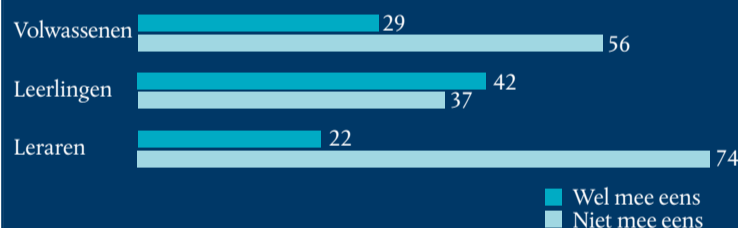
Spelfouten: een plaag, een ramp, lachen?

Hoe erg is het als je spelfouten maakt? Bijna 70% van alle volwassenen vindt spelfouten wel erg. Leraren vinden ze nog erger. Daarvan is meer dan 80% behoorlijk gevoelig voor een spelfout. Leerlingen zijn een stuk makkelijker: van hen vindt maar ongeveer 45% dat een spelfout echt niet in je werk thuishoort. Het meest kritisch van alle ondervraagden zijn de leraren uit Suriname. De meesten vinden spelfouten erg.

Stelling: 'Door de komst van de computer en spellingcheckers is zelf kunnen spellen minder belangrijk geworden'.

Gevraagd in Nederland, Vlaanderen en Suriname

Spellen? Laat dat maar aan de computer over

Dat zelf kunnen spellen minder belangrijk is geworden door de komst van de computer, vindt ongeveer een derde van de ondervraagden. Evenveel jongeren en volwassenen zijn het daar dan weer niet mee eens. Vooral de leraren vinden dat je het echt zélf zult moeten kunnen (74%). Misschien valt 't hen meer op dat de computer niet zulk perfect werk aflevert als je zou denken. Het zijn vooral de leerlingen die vaak op de computer vertrouwen.

Dictees

Grouwe gebauwen, louwe thee, holadio, holadié, word je broer dominee? Heel gemakkelijk, zo'n dictee.

Jan vermeid het komitee, holadio, holadié, en de mijd bleikt heel tevre, wat gemakkelijk, zo'n dictee.

Heremejee... ik heb een twee. a-u, o-u, a-u-w, o-u-w of dubbel ee, word je broer moet met dt, wat een smerig rot-dictee.

En 't zijn niet alleen dictees waar ik hier op school voor vrees: ook elk opstel dat ik schrijf staat van rooie strepen stijf.

Streep toch niet zoveel, meneer, anders durven wij niet meer, blijven wij ons leven lang zelfs voor brieven schrijven bang.

a-u, o-u, a-u-w, o-u-w of dubbel ee, d of t of een dt – stop ermee! Stop ermee!

Willem Wilmink, *Verzamelde liedjes en gedichten*. Amsterdam: Bert Bakker, 2006.

Leer kinderen schrijven!

Als kinderen op de basisschool een tekstje maken, zit dat barstensvol fouten. Dat blijkt uit onderzoek van het Cito, de organisatie die zich in Nederland bezig houdt met toetsontwikkeling, examinering en het meten van leerprestaties. In haar rapport¹ over dit onderzoek verklaart Jannemieke van de Gein hoe dat komt. Kinderen verrijken in de loop der jaren wel hun taal, maar niet dankzij het taalonderwijs. Het taalonderwijs is hopeloos ineffectief, is haar verbijsterende conclusie. Maar nog verbijsterender is dat het onderwijs bijna immuun is voor dit soort kritiek, ja, er zelf een positieve draai aan weet te geven. 'Wij willen vooral de creativiteit stimuleren,' of: 'Wij willen het kind niet ontmoedigen bij het schrijven door te wijzen op de fouten.' Dat is een ernstige vergissing, want juist van je fouten moet je leren. Het wordt de hoogste tijd dat de basisschool haar werk gaat doen: kinderen effectief leren schrijven zonder fouten. Maar kan dat wel? Wis en waarachtig, met de juiste aanpak door leraren die hun vak verstaan. En ophouden met malle smoesjes. Als kinderen niet goed schrijven, komt dat door het falen van leraren. *Paul van Dam, voormalig hoofd afdeling Basisonderwijs, Cito, Nederland*

¹ Jannemieke van de Gein (in opdracht van de Citogroep), *Balans van taalkwaliteit in schrijfwerk. Uitkomsten van de peilingen in 1999*. Arnhem, 2004. PPOON-reeks nr. 29.

Wat is de hoofdstad van Litouwen?

Op 9 december 2006 lezen we in de Vlaamse krant *De Standaard*: 'Moeten kinderen nu toch weer uit het hoofd leren dat Vilnius de hoofdstad is van Litouwen? Moeten ze de regel kennen achter de spelling van paardenbloem of zonnepijper? Moeten ze Vondel of Gezelle kennen?'

Andre Mottart, leraar en onderwijskundige, haalt de schouders op. 'Als wij aan de spelling van een woord twijfelen, zoeken wij dat woord gewoon op. Wel, leer de kinderen dan om dat ook te doen.'

Karel Verhoeven in De Standaard, Vlaanderen, 9 december 2006

Leraren: 'Grammatica en zinsontleding het lastigst.'

Leraren vinden grammatica en zinsontleding de moeilijkste onderdelen. De leerlingen vinden dat trouwens ook. Moeilijk en niet leuk gaan hier overigens samen. Voor volwassenen, leraren en leerlingen zijn grammatica en zinsontleding de onaangenaamste onderdelen van het vak.

Iedere leraar ook een leraar Nederlands?

Waarom het vak Nederlands niet afschaffen? Leerlingen schrijven werkstukken over geschiedenis, houden spreekbeurten over biologie, discussiëren tijdens de godsdienstles... Het Nederlands zit in elk vak. Laat de leraar Nederlands zijn collega's in andere vakken coachen, zodat zij de schrijf- en leesles kunnen geven. Of moet de leraar Nederlands in de klas blijven? De discussie woedt volop.

TAALPEILONDERZOEK 2007

Niet alle leraren zijn geschikt als leraar Nederlands

Meer dan de helft van de leraren Nederlands in Nederland en Vlaanderen vindt dat een deel van de collega's van andere vakken het Nederlands onvoldoende beheerst. Tellen we de leraren daarbij op die het hier enigszins mee eens zijn, dan komen we op een totaal van bijna 90%. Vooral leraren uit Nederland hebben een lage dunk van de taalbeheersing van een deel van hun collega's. De Surinaamse leraren schatten hun collega's in de andere vakken op dit gebied veel hoger in.

Afschaffen en overlaten aan de andere leraren?

Wat vinden leraren Nederlands?

Meer dan 70% van de Nederlandse en de Vlaamse leraren staat overwegend negatief tegenover het idee om Nederlands op te nemen in andere vakken. 'Ik ben geen coach. Ik ben lesboer,' en: 'Als ik had willen coachen had ik beter naar een voetbalclub of een bedrijf kunnen gaan,' waren typerende uitspraken. Ook zijn er leraren die het idee niet slecht vinden, maar alleen als aanvulling op het vak Nederlands en niet ter vervanging. Ruim de helft van de leraren in Suriname vindt het juist een goed idee. Al met al vinden de meeste leraren in het Nederlands taalgebied dat Nederlands een vak apart moet blijven.

Heeft het vak toekomst? Ja!

Is het vak Nederlands over vijftien jaar verdwenen? Misschien gaat de globalisering zó hard dat we straks alleen nog maar Engels spreken, hoor je wel eens zeggen. Of Chinees. Ook gaan er stemmen op om het Nederlands op te laten gaan in andere vakken. Van alle groepen die zijn ondervraagd, hebben de leraren Nederlands uit Nederland nog het meeste vertrouwen in de toekomst van hun vak: daar is 79% ervan overtuigd dat hun vak op school nog minstens vijftien jaar blijft bestaan.

didactiek van pot en ketel. Maar die andere leraren, zij die mee zijn, lezen, voortdurend actualiseren? Hou ze alsjeblieft in stand, geef ze een vaste standplaats, ja desnoods een standbeeld. Verarm hun bijdrage aan onderwijs niet tot het louter functionele aanleren van presenteren, debatteren, notuleren. Laat ze met de modernste middelen met hun leerlingen op de Bühne staan (in oude klaslokalen is dat de verhoogde tree vooraan), met de boeiendste poëzie, proza en drama. Laat ze taalbeschouwelijk volop de taalzee bevaren en daar de verwondering en het inzicht van hun leerlingen cultiveren. En geef ze wat salarisverhoging, boeken kosten nu eenmaal geld. Jan T'Sas, eindredacteur Klasse, tijdschrift voor leerkrachten, Vlaanderen

Te veel stront

Pieter haalt zowel een tien als een twee. Maar waren het nu eigenlijk cijfers voor Nederlands of moesten het eigenlijk cijfers voor landbouwkunde zijn? 'De motivatie voor het vak Nederlands was laag op de middelbare landbouwschool. Spreekbeurten verliepen met zichtbare tegenzin. De onderwerpen liepen uiteen van zelfkazen tot knolcyperusbestrijding. Iemand met een afwijkend onderwerp, zoals biljarten, kon na afloop vragen verwachten als: 'Wat kost dat, zo'n stok?' Na het horen van het geschatte bedrag klonk er een opmerking als: 'Bij onze Boerenbondswinkel krijg je ze voor de helft. En ook nog met een kruk erop.' Voor de rest van de klas was het altijd lachen, die weinig inspirerende spreekbeurten. Het slachtoffer zelf was meestal uitermate tevreden met een mager zesje. Slechts één keer scoorde iemand een tien. De beurt was aan Pieter, de meest assertieve uit de klas. Vooraan in de klas stond de volledige geluidsinstallatie van de

discotheek van zijn broer. Daarin plugde hij zijn gitaar. Het was op een zomerse dag. De ramen van het klaslokaal stonden wijd open. Tot in de verre omtrek kon iedereen genieten van zijn spreekbeurt. Onderwerp: het mestoverschot. Melodie: Mannish Boy van Muddy Waters.²

Deze spreekbeurt, gaat over stront. Er is te veel stront in ons land, veel te veel stront. Stront van varkens en stront van koeien. Stront van kippen, dus stront aan de knikker. Te veel stront...

Een vol kwartier hield hij het vol. De breed grijnzende meester beoordeelde de presentatie met een tien. Voor de inhoud kreeg hij een twee en Pieter was uitermate tevreden met een mager zesje.' Marc van der Sterren, agrarisch journalist, Nederland

¹ Het vmbo is de opleiding die leerlingen voorbereidt op het middelbaar beroepsopleiding.
² Meezingen met Muddy Waters op de melodie van Mannish Boy? Zie <http://www.123video.nl/playvideos.asp?MovieID=9214>.

Ze moeten leren (weer) lol te krijgen in taal

'De aanleiding om ons onderwijs te willen veranderen is dat leerlingen voor Nederlands amper meer gemotiveerd zijn. We hebben hier leerlingen die al in groep 6 zeer gefrustreerd zijn geraakt over spelling en grammatica; die denken: dat kunnen we toch niet. En dan begint het in het voortgezet onderwijs gewoon weer opnieuw. Wij stellen alleen nog maar weer eens vast dat ze het niet kunnen. Wat moeten zulke leerlingen met het wederkerig voornaamwoord? Ze moeten leren (weer) lol te krijgen in taal. Met het reguliere onderwijs Nederlands blijft je geen andere rol over dan die van politieagent. Je creëert geen leermoment.'

Mening van dhr. Boon, docent Nederlands aan het ORS Lek en Linge, Culemborg, waar men Nederlands gedeeltelijk geïntegreerd heeft. Bron: Helge Bonset, Dirkje Ebbens, Nederlands in het vmbo: interviews en case-studies. Enschede: SLO, Nederland, 2007, p. 16.

Alle leraren zijn ook taalleraren

In Vlaanderen spreekt ongeveer 16% van de leerlingen in het basisonderwijs en 20% in het secundair onderwijs thuis geen Nederlands. Uit de resultaten van het PISA-onderzoek¹ blijkt dat de kloof tussen de schoolprestaties van wie thuis wel of niet Nederlands spreekt nergens zo groot is als in Vlaanderen. Hoe dit komt? Taalachterstand bemoeilijkt het leerproces in de klas én het beantwoorden van vragen bij toetsen en examens. Daarom is het belangrijk dat alle leraren voortdurend proberen bij te dragen tot méér taalvaardigheid, ook de leraar wiskunde of esthetica. De verantwoordelijkheid ligt niet alleen bij de taalleren, maar bij het hele schoolteam. Zo wordt elke leraar een beetje taalleren. Frank Vandembroucke, minister van Werk, Onderwijs en Vorming, Vlaanderen

¹ Het PISA (Programme for International Student Assessment) is een driejaarlijks onderzoek onder 15-jarige leerlingen in een groot aantal landen. PISA test vaardigheden in wiskunde, lezen en natuurwetenschap.

Schaf niet alle leraren Nederlands af, maar sommige

Zouden we de leraar Nederlands niet beter afschaffen? Ik hoor de vraag al een tijdje opborrelen sinds 'Het Nieuwe Leren' Nederland veroverd. En ook in Vlaanderen moeten alle leraren straks taalleren zijn. De leraar Nederlands, de één zweert erbij, de ander veegt hem onder de mat. Integreeren heet dat laatste, zoals melk in koffie. Maar lust iedereen dat? De oplossing voor deze kwestie zit al in de vraag verrat: doe van elk wat. Integreer (of is het nu desintegreer?) die leraren Nederlands die hun laatste boek hebben gelezen vlak voor hun eindexamen, die met actuele teksten werken van 1993 of ouder, die werkstukken van leerlingen louter beoordelen op de juiste plaats van d en dt en die zes weken per jaar grammaticaonderwijs geven volgens de

'Ik had moeite met het houden van een spreekbeurt en toen heeft mijn leraar mij er een voor een lege klas laten houden.'

DE
LEREAAR
IN DE
LITERATUUR

De stem van Marlon Brando

Tom Lanoye, *Kartonnen dozen*. Amsterdam: Prometheus, 1991

Tom Lanoyes boek gaat over 'een banale liefde en haar verteerende kracht. Zij overviel mij aan het begin van de jaren zeventig in het onooglijke provincienest P.' Het boek gaat ook over zijn relaties met vrouwen en met de leraars van wie hij les had, waaronder de leraar Nederlands.

Hij diepte uit zijn propvolle boekentas een dichtbundel op en las eruit voor. Zelf was hij door de natuur bedield met een lelijke stem. Hoog, hees, hortend. Hij lispelde zelfs een beetje en sprak eerder te stil dan te luid. Hij had alles tegen om zijn publiek te boeien. Maar het duurde geen minuut of hij had ons in zijn ban. Voor het eerst was een tekst geen opvolging van woorden meer. Het was een vuur, het zoog je naar zich toe en het verzengde je prachtig. Hees, hortend of lispelend, dat speelde allemaal geen rol. Deze kleine man, deze bejaarde in zwart pak, met zijn stem van Marlon Brando uit het Waasland, met zijn cigarillo's en zijn spraakgebrekje, deze Demosthenes van de Vlaamse literatuur was een ontwapenende gezant. Hij belichaamde het verlangen de wereld zodanig in woorden te vangen dat zij zichzelf overtrof.

Kommaneuken

Multatuli, *De geschiedenis van Woutertje Pieterse, 1862-1877*

Woutertje Pieterse raakt voortdurend verwickeld in fantasieën. Zijn moeder, juffrouw Pieterse, vreest dat er niks van hem terecht komt. Wouters meester Pennewip was een 'man van den ouden stempel. Zoo althans zouden ons nu voorkomen, als we hem voor ons zagen in z'n gryzen schooljas, dyvest, korten broek met gespen, en dat alles gekroond met 'n bruin pruikje, dat-i gedurig heen-en-weer trok, en dat in 't begin der week altyd zoo krulde als er geen regen aan de lucht was.'

Pennewip [...] ging voort:

– Ziet uwe daar die komma wel, of... juist gezegd die... apostrofe?

– Jawel, jawel, meester, riep juffrouw Pieterse, o zeker, zeker, ik zie 'm heel goed. Kyk jy ook eens, Trui!

– En dáár staat er nog een, ging Pennewip voort. Laat de andere juffrouw ook eens zien.

't Boek ging rond. Juffrouw Pieterse was bly dat de inspanning tot begrip, die weldra van haar zou geëischt worden, 'n beetje verdeeld werd over 't heele gezelschap. Om de verantwoordelykheid nog wat verder afteleiden, betrok ze ook Wouter in de zaak.

– Laat het kind toch ook 'ns zien! Hy is er net in de jaren voor. Kyk nu goed, Wouter! Een jongen als jy moet altyd probeeren wat te leeren. Zieje 'm nu wel, die... die... hoe heet het ook, meester?

– Wat de gedaante aangaat, juffrouw, zoude men het eene komma kunnen noemen, doch ten-gevolge der eenigszins verheven plaats waarop de zeer kundige schryver dat teeken zettede, ontvangt hetzelfde de kracht...

Wouter tuurde in 't boek, en was verdrietig over z'n domheid. 't Mocht hem niet gelukken iets schoons te zien.

Ik vertel gewoon lekkere verhalen

Robert Anker, *Hajar en Daan*. Amsterdam: Querido, 2004

Daan is leraar geschiedenis, een dertiger met niet al te veel diepgang. Hij krijgt een verhouding met zijn leerlinge Hajar (17) met hoofdhoekje. De leraar Nederlands Phreek Hemel vervult een bijrol in de roman. Hij is een cynische intellectueel die zich opwindt over het onderwijs.

Phreek zei dat de leraar een pion is geworden. Een pion, Phreek?

'Ja, die heeft vroeger op Franse scholen bestaan. Terwijl de leraar les gaf, sloop de pion in zijn stofjas de klas rond en noteerde de namen van leerlingen die zich niet aan de regels hielden. Votre nom? Zie je het voor je? Dat zijn wij geworden, pions. Helemaal bij Nederlands, want daar hebben ze nu eenmaal toch niks te vragen en leuk over literatuur praten mag ik niet meer, dan komen ze in de knel met hun studielasturen, gatverdamme. Maar ik doe het toch, ik trek me er geen bal van aan, ik doe gewoon een paar van die mó-dú-lén, het woord alleen al, minder.

Die kinderen worden er ook gek van. Zitten bij elk vak de hele dag door opdrachten te maken en gedachteloos de antwoorden over te typen van de antwoordbladen, alsof je daar wat van leert. Ik vertel ze gewoon lekkere verhalen over boeken en schrijvers en stromingen, cultuur weet je wel. Waar is de school anders voor dan kennis- en cultuuroverdracht? Waarom zou je ze een werkstuk laten maken over een schrijver als ze geen enkele context hebben om die schrijver een plaats te geven want dat is literatuurgeschiedenis, daar hebben we geen tijd meer voor, dat zijn maar feitjes terwijl het om de beleving gaat, wat je er eigenlijk zelf van vindt en dat soort bullshit. Vragen ze dat bij wiskunde ook? Wat hun mening is over de stelling van Pythagoras? Wat hun persoonlijke beleving van het getal pi is? En jullie bij geschiedenis, doen jullie ook aan "geschiedenisplezier"? Als doelstelling, begrijp je wel. Ga nou toch weg.'

Naamwoordelijke gezegden

Joost Zwagerman, *De Buitenvrouw*. Amsterdam: Arbeiderspers, 1994

Op het Westfries college in Hoorn is de Surinaamse Iris aangesteld als gymlerares. Theo, de leraar Nederlands, dertiger en netjes getrouwd, krijgt een geheime relatie met haar.

Het belang van de leerkracht

Wie is de leerkracht eigenlijk? De man of vrouw die vaak zo tot de verbeelding spreekt?

Hij, zij die het allemaal moet doen?

Welk gewicht legt hij of zij in de schaal?

Welk gezicht geeft hij of zij aan het Nederlands?

TAALPEILONDERZOEK 2007

Herinneringen aan de leraar

Bijna de helft van alle volwassenen heeft goede herinneringen aan de leraar Nederlands:

'Het was een begeisterend man.'

'Onze leraar: zeer controversieel, soixante-huitard, geloofde in onze eigen kritische geest en ging heerlijk in discussie. Hij genoot ervan, en voor ons ging op 17 de wereld open.'

'Mijn leerkracht kende haar vak en gaf het met vuur.'

Ruim 10% van alle volwassenen heeft slechte herinneringen aan de leraar Nederlands:

'Lerares die haar lesje (ook literatuur) opzegde, en van de wijs gebracht werd door vragen van leerlingen.'

De invloed van de leraar

Mevrouw Muggen is echt te gruwelijk en brengt het vak zo leuk

En maakt dat dan veel uit, of zo iemand stoffig of vurig doceert? Jazeker, dat maakt een verschil. Of leerlingen het vak leuk of stom vinden, komt voor een groot deel door de leerkracht, vindt een kleine 70% van de ondervraagde volwassenen. Gelukkig heeft ongeveer 40% van hen dankzij de leerkracht veel plezier gehad in het Nederlands op school. Ongeveer 10% heeft zijn plezier in dit schoolvak helaas door de leerkracht zien vergaan. Een Nederlandse leerling: 'Ik had vroeger een hekel aan dit vak, maar mevrouw Muggen is echt te gruwelijk en brengt het vak zo leuk.'

Wat was hij zelf allemaal niet vergeten van de vakken die hij onderwezen had gekregen... Hoe beschaafder het land, hoe meer geld

en arbeidskracht er werden besteed aan een onderwijssysteem waarin aan duizenden werd onderwezen wat door een enkeling zou worden onthouden. Hoeveel van de brugklassers zouden in de toekomst

baat hebben bij de tekstoefeningen die ze in dit lesuur maakten? Hij had ze aan het werk gezet, men maakte braaf de zinsontledingen, terwijl Theo intussen zeker wist dat er onder hen niet één zou zijn die op zijn dertigste zou verzuchten: 'Goed dat ik weet dat er naamwoordelijke gezegden bestaan. Ik heb er veel aan gehad.'

Zoek je een mooi boek?
www.boekenzoeker.org

Een taal met drie poten

Betekenis van de woorden

- chikken elektronisch betalen
- vluchtstrook pechstrook
- frigobox koelbox, koeltas
- bekommernis bezorgdheid
- schuier tandenborstel
- regeringstopper topman of topvrouw in de regering

Voor het volledige **TAAALPEIL-ONDERZOEK 2007** zie www.taalunieversum.org/onderwijs/taalpeil

Wilt u meer exemplaren van deze Taalpeil?

Ze worden u gratis toegestuurd.

e-mail: taalpeil@taalunie.org
 Telefoon Suriname: 422538
 Nederland en Vlaanderen: +31 70 346 95 48

Lijst van gebruikte termen

eerste taal	moedertaal, taal die je van huis uit hebt geleerd
instructietaal	taal waarin je les krijgt
lingua franca	taal die op grote schaal wordt gebruikt tussen mensen met een verschillende moedertaal
moedertaal	taal die je van huis uit hebt geleerd
NT2: Nederlands als tweede taal	Het Nederlands dat iemand in het dagelijks leven gebruikt naast of in plaats van zijn moedertaal
officiële taal	taal die volgens een wet of reglement in een bepaald gebied (land) en/ of in een bepaalde situatie is voorgeschreven
onderwijstaal	instructietaal op school
schooltaal	instructietaal op school
schrijftaal	taal waarin men schrijft
standaardtaal	een variëteit van een bepaalde taal die als norm geldt voor de mensen die de taal spreken en schrijven
straattaal	de mengtaal die jongeren van verschillende culturele en sociale achtergronden in het dagelijks leven met elkaar spreken op school en op straat
thuis taal	de taal die je thuis met je vrienden of je ouders gebruikt om over alledaagse dingen te praten
voertaal	de taal die in een land gebruikt wordt in het openbare officiële leven, dus in het onderwijs, in de rechtspraak, in de gemeenteraad, enz.
vreemde taal	taal die je hebt geleerd en die je niet in het dagelijks leven gebruikt

Verantwoording onderzoek Taalpeil 2007

DUO Market Research voerde het onderzoek uit in Nederland, Vlaanderen en Suriname onder leerlingen in het voortgezet onderwijs, volwassenen en docenten.

Volwassenen van 18 jaar of ouder

In Nederland en Vlaanderen werden representatieve online consumentenpanels gebruikt. In Nederland werd een steekproef gerealiseerd van n = 500, in Vlaanderen van n = 350. In Suriname werden personen face-to-face benaderd. Het veldwerk werd gedaan in Paramaribo en Wanica. Er werd een steekproef gerealiseerd van n = 200.

Docenten Nederlands

In Nederland werden de sectievoorzitters Nederlands online benaderd via de bestanden van DUO Market Research met schoollocaties van het secundair onderwijs. Er werd een steekproef van n = 200 gerealiseerd. In Vlaanderen werd gebruik gemaakt van een e-mailbestand van alle scholen voor secundair onderwijs. Er werd een steekproef van n = 140 gerealiseerd. In Suriname werd het veldwerk uitgevoerd door docenten face-to-face te benaderen en hen een schriftelijke vragenlijst mee te geven. Er werd een steekproef van n = 20 gerealiseerd.

Leerlingen voortgezet/secundair onderwijs

In Nederland werden 40 scholen geworven. Er werd een steekproef van n = 1230 leerlingen gerealiseerd. In Vlaanderen werden 10 scholen geworven. Er werd een steekproef van n = 275 leerlingen gerealiseerd. In Suriname werden 5 scholen geworven. Er werd een steekproef van n = 100 leerlingen gerealiseerd. De leeftijd van de ondervraagde leerlingen ligt tussen de 14 en 19 jaar, de gemiddelde leeftijd is 16 jaar.

Colofon

Uitgave:
 © Nederlandse Taalunie
 november 2007

Teksten:
 Nederlandse Taalunie
 Direct Dutch Publications

Bureauredactie:
 Jet Quadekker

Onderzoek:
 DUO Market Research

Deskresearch:
 Nederlandse Taalunie

Vormgeving:
 Bailleul Ontwerpbureau

Druk:
 Hoorens Printing

Fotografie:
 Corbis

Illustraties:
 Lectr

Met dank aan
 Jan T'Sas
 Patrick Rooijackers

De Nederlandse Taalunie

In 1980 is het Taalunieverdrag gesloten. Daarin is afgesproken dat de Nederlandse en Vlaamse regeringen samenwerken als het gaat om de Nederlandse taal. Sinds 2004 is Suriname geassocieerd lid van de Nederlandse Taalunie.

De Nederlandse Taalunie werkt als een soort Ministerie van Taal, maar dan een ministerie voor drie landen. De beslissingen worden genomen door het Comité van Ministers van de Nederlandse Taalunie. Hierin zitten de ministers en/of staatssecretarissen van cultuur en onderwijs van Nederland en Vlaanderen, in totaal vier. Suriname wordt tijdens vergaderingen van het Comité vertegenwoordigd door zijn ambassadeur in Nederland. Dit Comité krijgt adviezen over belangrijke taalzaken van een Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren. Een commissie van parlementariërs, de Interparlementaire Commissie, ziet toe op het werk van de Taalunie.

Het kantoor van de Nederlandse Taalunie, het Algemeen Secretariaat, is gevestigd aan het Lange Voorhout in Den Haag. Daar werken de dertig medewerkers; om praktische redenen zijn er ook medewerkers in Indonesië en Suriname.

De Taalunie ijvert ervoor dat wie het Nederlands gebruikt dat ook zo goed mogelijk kan doen, of het nu zijn of haar moedertaal, tweede taal of een vreemde taal is.

Een greep uit de zaken waarmee de Taalunie zich bezighoudt:

- kennis over onderwijs Nederlands verzamelen en uitwisselen
- basismateriaal ontwikkelen voor woordenboeken en spellingcheckers
- buitenlandse leraren Nederlands en literaire vertalers bijscholen
- de universitaire studie Nederlands in het buitenland subsidiëren
- de officiële spelling bepalen

Meer informatie over de Taalunie is te vinden op

www.taalunieversum.org.

Nederlandse Taalunie

Postbus 10595

2501 HN Den Haag

Nederland

telefoon +31 70 346 95 48

info@taalunie.org

